

A szocializmus a legszebb emberi gondolat megvalósítása

Berzevicz Gizella ismeretlen levele a Tanácsköztársaság utáni üldöztetésekről

A Horthy-korszak

nevelésügyét feldolgozni kívánó kutatómunkám során érdekes és elgondolkasztó levél került a kezembe. A levelet Berzevicz Gizella írta, aki kiemelkedő helyet foglal el a Tanácsköztársaság harcos pedagógusai között. Lelkesedése a proletariátus ügyéért, elméleti tájékozottsága, minőségileg magasabbrendű ember- és művelődésügyi szemlélete állította a kommunista táborba. A Tanácsköztársaság alatt az Erzsébet nőiskola (Polgári iskolai tanárképző intézet) igazgatója volt.

A Tanácsköztársaság bukásával, augusztus elsejétől példátlan méretű pedagógus-üldözés kezdődött. Vizsgálat nélkül elbocsátották azokat a tanárokat, akiket a Károlyi-kormány, vagy a Tanácsköztársaság idején neveztek ki. Elbocsátották azokat is, akiket előzőleg ideiglenes jelleggel alkalmaztak, és akiket a Tanácskormány véglegesített.

A dühöngő ellenforradalomban — amikor elbocsátó oknak számított a polgári forradalom alatti kinevezés is — a rémuralom a kommunista pedagógusok ellen a legkegyetlenebb hájszát indítja. Berzevicz Gizella már a Tanácsköztársaság bukását követő napokban tapasztalta az üldözést, melynek végső állomása a márianosztrai fegyház lett.

1919. augusztusában írta az alább következő levelet Imre Sándorhoz, a szegedi egyetem későbbi hírneves pedagógiai professzorához, aki a Tanácsköztársaság alatt a budapesti Pedagógium élén állt. Az eddig feltáratlan dokumentum Imre Sándor írásbeli hagyatékából származik. A levél egy magas erkölcsi fokon álló, meggyőződéses kommunista pedagógus egyéni sorsán keresztül idézi az ellenforradalom minden humánus megcsúfoló „új rend”-jét, de ugyanakkor az elvi szilárdságnak azt a példáját is, amelyet a levél fróján kívül a pedagógusok legjobbjai képviseltek.

A levél dokumentáris szempontból értékes mondanivalója a következő sorokkal kezdődik: „... Ugy tudom, fegyelmi vizsgálatot indítanak mind azok ellen, akik a proletárdiktatúra alatt vezető állást vállaltak, bárhol is használtak föl ezt a pozíciójukat. Nyugodtan várnám a vizsgálatot, csak azt tudnám, hogy hol? tekintve, hogy szállásom nincs és úgy látom, nem is lesz. Mert az intézet nagyteintélyű testülete többésmagával március 10-én holnapra tett ki, egy minisztériumi küldött a lakásomból is, nem kérve, van-e hely, van-e fedél, amely alatt éjszakára megvonulhatok. Ugy emlékszem ugyan, mintha én annak idején másként jártam volna el azokkal, akiket az intézetben találtam, úgy rémlik, mintha néhány új társammal együtt valóságos harcokat vívtunk volna illetékes

helyén azért, hogy a régi munkatársakat ki ne tegyék. Nem mintha tudósoknak tartottuk volna őket, nem is azért, mert nemzeti, vagy erkölcsnevelési szempontból megfelelt volna az emberibb ideálnak, amelyet mi célul tűztünk ki, ó nem. Csak: emberek voltunk és emberekként bántunk velük is. De hát — én és a többi társam, mi a terrort képviseltük és így velünk szemben az eljárás jogos és természetes volt.

Mondom, nyugodtan várom a vizsgálatot, csak azt nem tudom, hol tartózkodjam addig. A szállókat, pénziókat végigjártam: nincs hely; jelentettem a dolgot a rendőrségen is — nem segítenek. Az ismerőseimet nem akarom tovább nyugtalanítani, így hát nem tudom, mit tegyek. Legszívesebben hazautaznám Aradra, de arra még nem nyílt meg az út. Kérem, világosítson fel, mit tehetek.

En nem kívántam és nem kértem azt az állást, ahova helyeztek, de amikor megbíztak, becsülettel vállaltam és igyekeztem úgy betölteni, ahogyan azt az emberiség és a minden munka megbecsü-

lésének eszméje megköveteli. Szóban is ezt hirdettem, amikor agitáltam, mert én a szocializmusban a legszebb emberi gondolat megvalósítását látom: a dolgozó milliók szabad és boldog kultúráját.

Állom a felelősséget azért, amit tettem és mondtam...

Ami még a magam további ügyét illeti, ha számba veszik az ember kívánságát is — én nyugdíjaztatásomat kérném. Föltéve persze, ha el nem csapnak.

Kérem, tájékoztasson néhány szóban, hol és kinél kellene ezt elintéznem.

Szíveségéért előre is köszönetet mond:

Berzevicz Gizella
Budapest, 1919. aug. 13.

Berzevicz Gizella meg-
hurcoltatása ekkor még éppen csak, hogy elkezdődött. Ellenforradalmi bíróság elé került, amely 8 évi fegyházra ítélte. Az indokok közt szerepelt »istenkáromlás« és »izgatás«. Súlyosbító körülménynek számított, hogy kommunista, jóllehet »előkelő nemesi család sarja«. Börtönlélményeit Márianosztra című könyvében öröklítette meg.

Dr. Heksch Ágnes

Fontos rendelkezés a politechnikai oktatással kapcsolatban

Általános iskolai tanulók elektromotoros gépeken nem dolgozhatnak

A Művelődésügyi Minisztérium intézkedése értelmében elektromotorral működő gépeken általános iskolai tanulók nem dolgozhatnak, azokat csak tanárok (oktatók) kezelhetik.

A most kiadott intézkedés a politéchnikai oktatásnál alkalmazott gépek használatát engedélyhez köti. Az iskolá-

kat és az illetékes tanácsi szerveket egyidejűleg arra kötelezi, hogy a már meglévő — villanymotorral és egyéb, nem kézi erővel működő — gépeket a pedagógusok szakszervezetének munkavédelmi felügyelőivel vizsgáltsák felül, annak megállapítására, hogy felszerelték-e azokra a szükséges védőberendezéseket.

Az ismereteket gazdagítja, a munkát segíti

Hallgatók a Faipari Tudományos Egyesület tanfolyamáról

Az egyetemi előadókteremben nehézkesen ülnek a hallgatók. Figyelnek, jegyzetnek. Dr. Gregus Pál professzor izgalmas tényeket közöl a faipari szakmunkásokkal. „Élet a fák belsejében” címmel. Naponta találkozunk a fontos alapanyaggal — mint most kiderül — mégsem ismerik alaposan. Egyszeri rá-
nézéssel ugyan megállapíthatják a fajtát, azt is, alkalmas-e a feldolgozásra, de bonyolultabb kérdésekre már nem tudnak választ adni.

Egy véletlen találkozás

Igy például egyszer — van annak már 8—10 éve is — a lemezgyár udvarán tárolt bükkfa megrepesztett, s nem tudták feldolgozni az értékes fát. Mi okozza a repedéseket, hogyan lehetne ezt elkerülni? — kérdezték a szakemberek, de tehetetlenek voltak. A Szegedi Tudományegyetem Növényzeti Intézetéhez, Gregus professzorhoz fordultak segítségért. A világhírű Kossuth-díjas tudós szívesen segített. Megvizsgálta a bükkfarönköket, s ekkor kiderült, hogy korán vágták ki a fákat és a sejtekben nagymennyiségű keményítő volt még felhalmozva. A meleg hatására, amint a nap sütötte a rönköket, kitágult a keményítő és szétfeszítette a fát. A baj felfedezése után már egyszerű volt a gyógyítás. Megmentették, feldolgozták a rönköket.

A barátság ekkor kezdődött az egyetemi intézet és

a lemezgyár, meg a többi faipari üzem között. Azóta mélyült, erősödött ez a kapcsolat. A gyáriak ma már nem idegenek az egyetemi intézetben, gyakran keresik fel problémáikkal, otthon érzik magukat ott. Tanulni jönnek, mert ha ismerik a fák felépítését, szerkezetét, könnyebben oldják meg feladataikat.

A jelenlegi foglalkozást, amelyről az előbb beszéltünk, a Műszaki és Természettudományi Egyesület szegedi intézetszervezete mellett működő. Faipari Tudományos Egyesület szervezte. Az előadó dr. Gregus Pál, hallgató a Tudományos Egyesület tagjai. Az egyesület a szegedi faipari dolgozók, főleg a műszakiak részére tavaly novemberben műszaki továbbképző tanfolyamot rendezett. Azóta rendszeresen hetenként tartják foglalkozásaikat. A tanfolyam anyaga igen változatos és valamennyi téma a faipari szakmához kapcsolódik.

Az előadók jól felkészült tanárok, műszaki vezetők és egyetemi tanárok. Néhány emlékeztető előadás címet kapásból sorolják a hallgatók. »A fa szerkezete és a fa védelme«, »A normák és a bérrendszer«, »Faipari szerződések és gépek«, »Üzem-szervezés«. Erdeklődéssel várják a faiparban hasznosítható szabványosításról szóló előadást.

A hallgatók a bútort, a lemezt, a ládát, a gyufát, a seprűt, a Felszabadulás Kisipari Termelőszövetkezetét, a

Tavaszi „napimádók”

A budapesti Nemzeti Múzeum lépcsőin

(Wormser — Somogyiné felv.)

A szegedi Móra Ferenc Múzeum lépcsőin

Premizálási rendszert vezettek be a baktói Felszabadulás Tsz-ben

Az 1961. évi tervet vitatták meg és fogadták el a tsz közgyűlésén

A baktói Felszabadulás Tsz első negyedévi közgyűlésén az 1961. évi tervet vitatta meg és fogadta el a tsz tagsága, a vezetőség elő-

terjesztése alapján. A terv készítői részletesen

kidolgozták a különböző üzemiágak premizálási rendszerét,

sén kedveznek a kertészeti üzemiág kifejlesztéséhez.

A termelőszövetkezet tagsága elégedetten vette tudomásul a premizálási rendszer bevezetését.

amit kisebb viták után szintén elfogadott a tsz-tagság. Ezek szerint a baktói Felszabadulás-ban a növénytermesztési üzemiágban azok a brigádok, amelyek túlteljesítik a tervben előírt termelési mutatókat, a rendes munkabérségén felül prémiumként annak a termésmennyiségnek kapják meg a 25—30 százalékát, amivel a tervet túlteljesítették. A kertészeti üzemiág dolgozói tervben felüli termésmennyiségüknek a 40 százalékát kapják meg prémiumként a zárszámadáskor. A harmadik üzemiágban, a rizstermelésnél 8 százalékot kap a tervet túlteljesítő brigád a tervben felüli termésmennyiségből.

Figyelemre méltó, hogy a premizálási rendszer alkalmazásával különösen a kertészeti üzemiágban dolgozókat kívánja minél jobb, eredményesebb munkára serkenteni a tsz vezetősége.

Ez a törekvés megfelel a baktói Felszabadulás Tsz fejlődési irányának és célkitűzéseinek, hiszen a szegedi termelőszövetkezetek feladata lesz a jövőben a város lakosságának a kertészetekkel való minél jobb és teljesebb ellátása. A baktói Felszabadulás Tsz adottságai külön-

Az a azonban már nem lehet egyetérteni, hogy a tsz vonatkozott megkötni az Állami Biztosítóval erre az esztendőre az általános biztosítást. Csupán a tűzbiztosításra akartak szerződést kötni. Ez a vonatkozás már csak azért is érthetetlen, mert nemrégiben jelent meg egy rendelet, amely szabályozza a mezőgazdaságban köthető biztosítások rendszerét, s ez a rendelet előírja, hogy a termelőszövetkezetek kötelesek általános biztosítást kötni, amely tűzkárra éppúgy vonatkozik, mint a tsz vagyonaért ért bármilyen másféle természeti csapásból eredő károsodásra.

Határozatot hozott a közgyűlés arról is, hogy

idén a tagok munkabérszázalékának 42 százalékát természetben, 58 százalékát pedig készpénzben fizetik majd ki a zárszámadáskor.

Földjáradék kifizetésére 300 ezer forintot fordít idén a tsz vezetősége.

A közgyűlés léghőre arról tanúskodott, hogy a baktói Felszabadulás Tsz tagsága megértette és szívén viseli a reá váro feladatokat. S ez már csak azért is fontos, mert elsősorban a tagság hozzáállásától, munkakedvétől és lelkesedésétől függ, hogy a most elfogadott tervet sikerül-e teljesítenie a tsz-nek.

SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ

Bemutató előadás!

Ma, pénteken este 7 órakor:

GORKIJ:

JEGOR BULICSOV ÉS A TÖBBIEK

Színmű 3 felvonásban.

Rendező: SZENDRŐ SZENDRŐ m. v.

Jegyek a színház jegypénztáránál válthatók. Tel.: 33-61

H. Zs.

A miskolci Patyolat Vállalat felvételre keres

textilvegyész-technikust

vagy gyakorlati rendelkező képzéssel és vegy-tisztító szakmunkást segéd-művezetőnek. 29466/M